

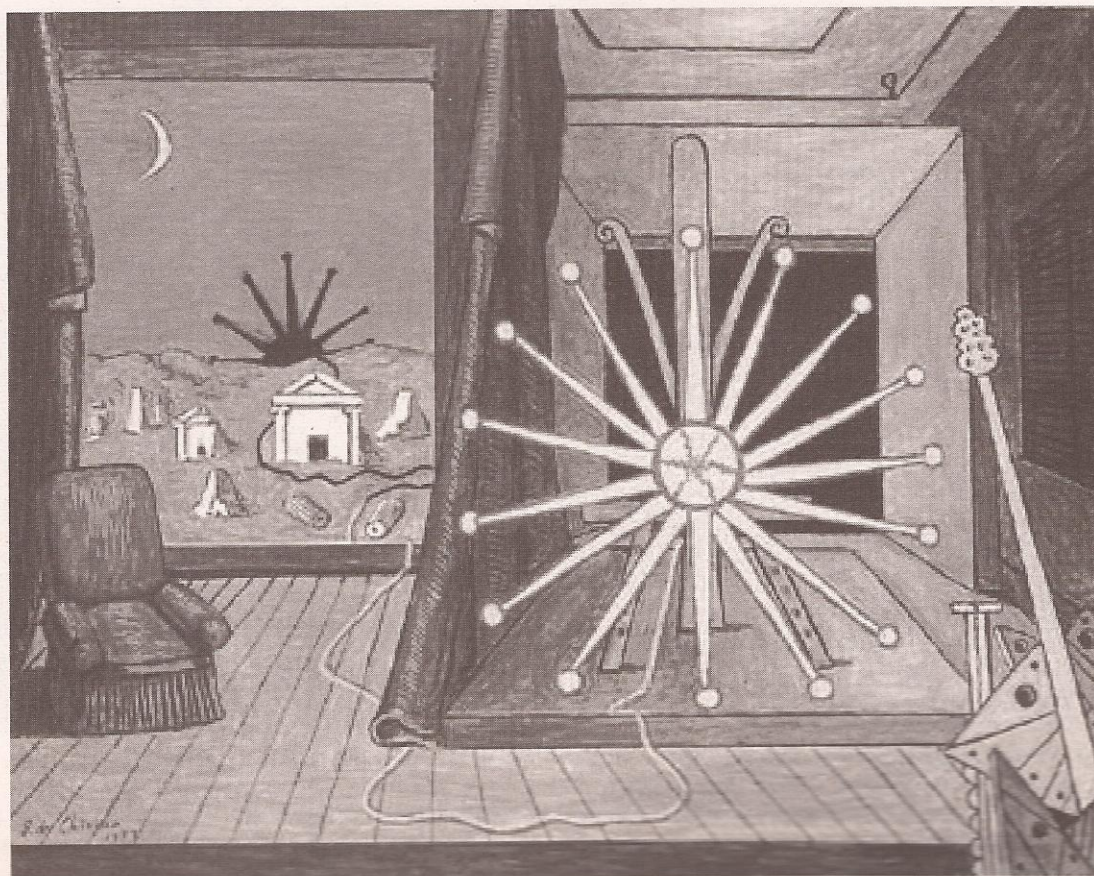

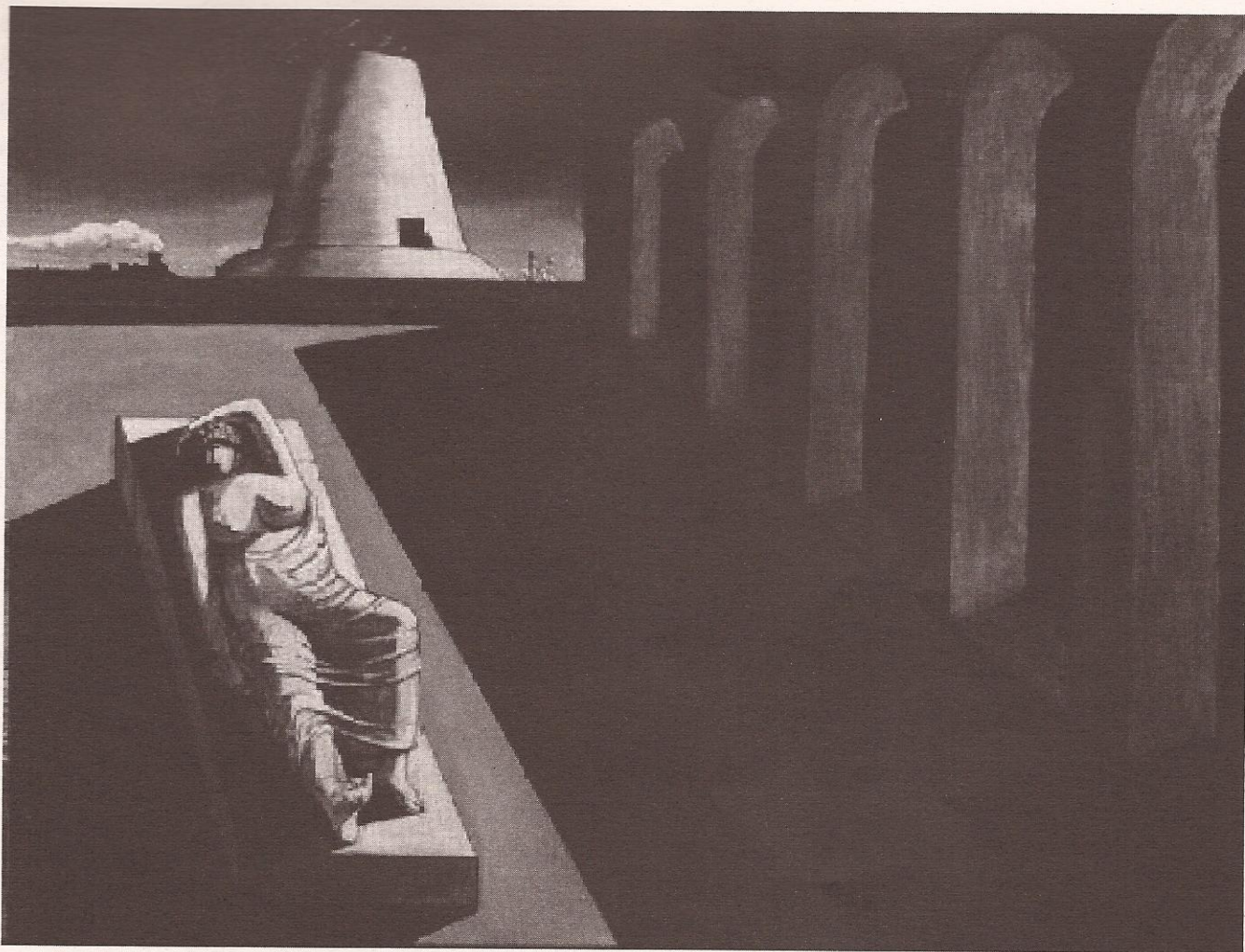
Interiores metafísicos

Antón Patiño

Poucas veces ten acadado a melancolía unha expresión visual tan convincente como nas imaxes maxistras e sedutoras da "pittura metafísica" italiana. Unha fermosa aliaxe de arquitectura e silencio: a xeito de perspectivas psíquicas. Camiños-labirinto que conducen cara o intricado mundo interior dos sonhos. Memoria de ocos e silencios. Baleiro de pórticos, arcos de medio punto, tímpanos, xanelas, chemineas, torres e misteriosas prazas. Experimentos magnéticos da percepción. Os manequíns como réplicas obxectuais do ser humano nun mundo cousificado e inmóbil. Lembranzas fantasmagóricas e obsesións recorrentes nunha iconografía reinventada a partir do herdo clasicista. A memoria da arte agroma como un xigantesco faiado cultural colectivo. Refuxios intemporais para o arquetipo do misterio: aboia o corazón mesmo da señardade. As naturezas

mortas de Giorgio de Chirico cos seus obxectos silentes de cores intensas: trazando os contornos demorados das cousas con precisas liñas xeométricas. Os chamados "Interiores metafísicos", que semellan gardar unha cantidade incríbel de silencio. Figuran como radiografías da paisaxe interior da alma. Reflicten unha conciencia espectral (derradeira condensación da imaxe). Mesmo achégannos a carón da rexión silente e deshabitada do póstumo. Un case indefiníbel estrañamento fronte ao real. Esperta en nós a sensación primeira que tivemos de cativos ao penetrarmos nalgún faiado onde os obxectos repousaban abandonados e inertes (apreixados nunha mesta macla de arañeiras) na intemperie do esquencemento: illados mais ao tempo amoreados. Teñen sempre algo máxico (como de atmosfera encantada) ises espazos que semellan agochar unha chea de sonhos, escuros segredos,

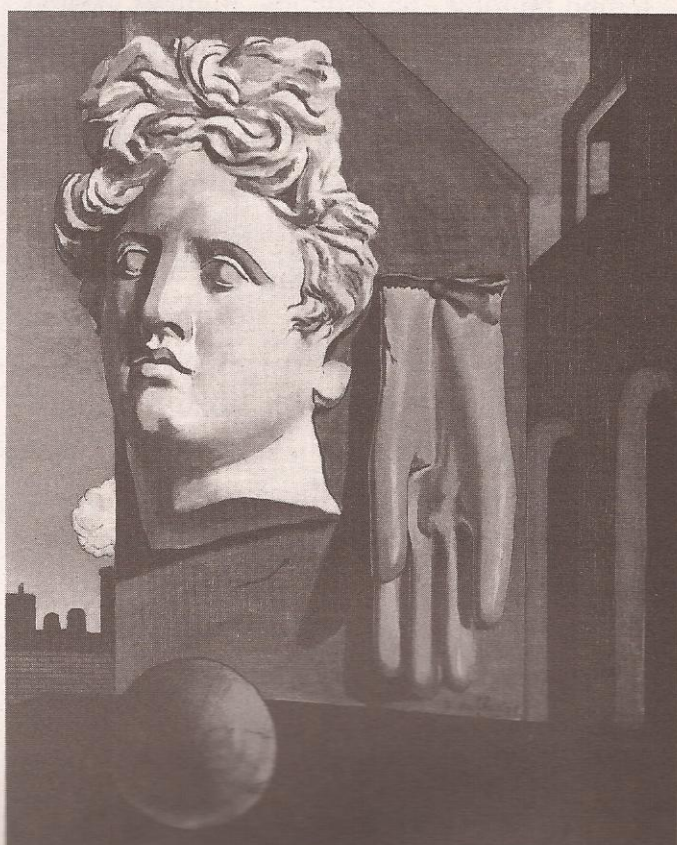
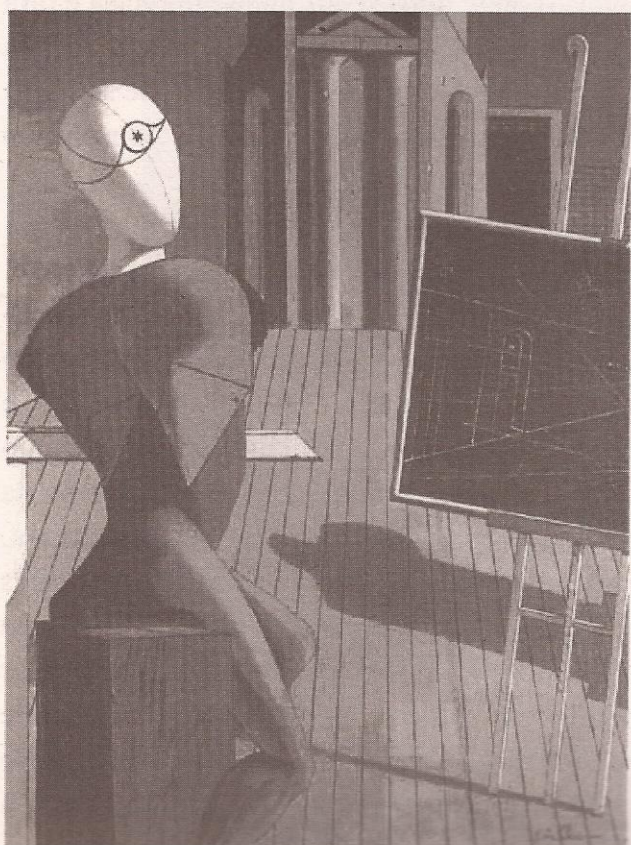
tempo inmóbil e vida detida. Figuran mesmo falarnos no silencio cunha mansedume penetrante. Coma se a mirada fose quen de activar a memoria de cada obxecto: facéndoo brillar con nova vida (por riba do lixo e da desorde amoreada). Logo un espontáneo proceso de asociación vai encadear cada presenza nun relato compartido. Nunha secuencia narrativa heteroxénea que ten moito do desconcerto múltiple do espazo do soño. Cemiterio de obxectos onde repousa tamén moito desas vidas das que nos falan como silentes testemuñas privilexiadas. Giorgio de Chirico escribiu destes sentimentos: “vivir no mundo como nun inmenso museo de estrañezas, de curiosos xoguetes diversos que cambian a súa fasquía, e que ás veces nós escachamos, como nenos, para ver o que hai dentro, para facer a descuberta, desenganados, de que están baldeiros”. As prazas baleiras de Giorgio de Chirico (percorridas por algún illado camiñante

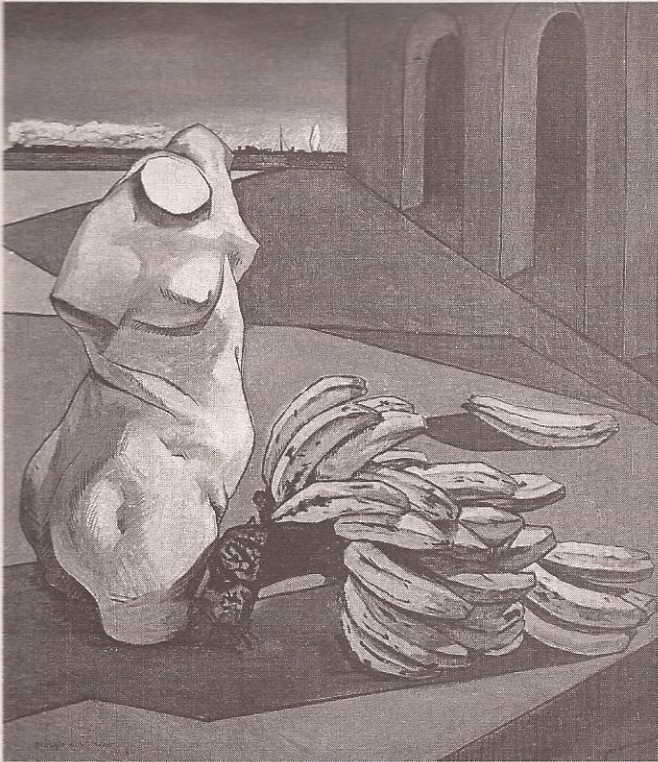
solitario) onde imos sentir unha imprecisa e rara agorafobia compartida. A turbación introvertida do contorno urbano misterioso (cheo de sombras insospeitadas: alongadas nunha ficción onírica expectante).

Todo fica varado nunha escenografía do soño. Xorde un enigmático espazo-xeróglifo. A cheminea que asoma fragmentaria e fumegante, por riba do muro. As misteriosas sombras picudas e prolongadas mesmo deica o inverosímil (como fíos oníricos sen tempo). Presenza informe da angustia xeométrica desprazada e condensada. Cristalizada en perspectivas do conflito, prismas en penumbra, nunha inqueda xeometría mental do desacougo. Todo o arco da realidade aparece tensado para xerar unha sensación imprecisa de sutil estrañeza e desasosego. Ise distanciamento é sublimación do real (do que se ten falado a

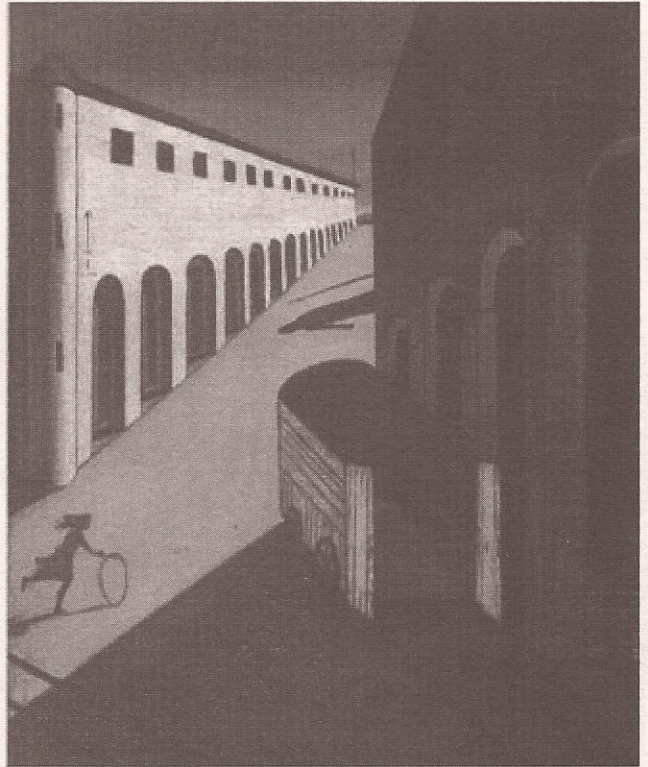
miúdo). Vai tomar corpo un inconsciente xeométrico que narra os arquetipos do hábitat como vivencia universal (o recordo dun clasicismo presente como ruína: refugallo e fragmento de civilizacións pretéritas). As variantes dramáticas dos vellos escenarios afectivos. Radiografía mítica da intrahistoria das formas, o interior da psique está poboado de arcadas esquecidas, misteriosos sotos e faiados, estreitas ruelas escuras, sólidos templos. Arqueoloxía na penumbra do inconsciente: como depósito de ruínas. Ecoar de voces fragmentarias, reviravolta de sons, conversas e frases interrompidas penduradas do ar. Inventario de medos intersticiais onde o soño vira en pesadelo inmóbil. Escolma de feridas psíquicas. Nube negra na conciencia. O tenso espertar como shock: a pegada dramática do trauma. Siluetas familiares no lonxe. Esvorando por rúas sen saída, longas coma un soño. Ruelas oníricas do labirinto interior esbaran dentro dun mesmo. Hábitat da mente nas perspectivas cruzadas dos estratos temporais. Como mesturando os planos do real e do imaxinario nun ámbito común e producindo toda

sorte de hipnóticas interaccións. Encrucillada dos variados rexistros do real, do imaxinario e do simbólico nunha presenza común. Á procura dun espazo harmónico. Os elementos illados son completamente cotiáns e sinxelos. Totalmente verosímiles. O diálogo (a rotación de significados) entre eles vai xerar un relato simbólico poderoso. A clave está precisamente neses nexos ou urdas soterradas e na complementariedade activa que xeran os diferentes elementos plásticos. A xeito de incesante xeróglifo visual. Creando un relato sorpresivo. Unha atmosfera envolvente e intimista (a daquelas prazas deshabitadas) que tamén van desprender os cadros que Urbano Lugrís fixera para unha encarga contra os anos sesenta na cidade onde naceu. As pequenas prazas coruñesas que pintou con esmero e pulcritude de ourive de soños. As depuradas liñas das casas, o contorno preciso dos diferentes elementos que aparecen en pé de igualdade. A pedra e máis a nube. A parede límpida: resolta nun sinxelo plano de cor. O silente muro espido. A transparente xanela núa. O equilibrio harmónico dun mundo sen tempo. Aínda hoxe

podemos pasear pola cidade vella (seguindo as rúas estreitas) ata atopar esas mesmas prazas cheas de encanto. Sensación do lonxe que expresa Giorgio de Chirico: “Nun cadro profundo, hai que se afundir no silencio unha vez que se ten penetrado en toda a súa profundidade. Daquela, a luz e a sombra, as liñas e os ángulos e todo o misterio do volume comeza falar.” O renovado encontro cos “interiores metafísicos” de Giorgio de Chirico na derradeira entrega da súa produción, onde xa na madurez creativa penetra de xeito manierista no seu propio imaxinario pictórico. Espello no interior dos recovecos doutro espello. Imaxe de si mesmo revirada na conciencia como derradeiro “trompe l’oeil”. Soño outravolta dun soño detido, enmarañado e recorrente. En certo xeito vai reconstruír como lugar encantado o seu inconfundíbel territorio pictórico. O seu fogar de arquetipos. Revisitando a iconografía propia cun tremor inédito (se cadra acentuado pola fragilidade da idade). Xerando unha fantasmagórica duplicidade do símbolo inscrito no real. A xeito de tatuaxe e misterio. Os faiados metafísicos cheos de obxectos e encontros inesperados. Imaxes que acadan unha transrrealidade impregnada de

estrañamento surrealista. Arquitectura líquida da imaxinación ceibe. Presenzas labirínticas que elaboran na súa lóxica combinatoria o imaxinario infinito preto da creación literaria de Borges. Galería de múltiples espellos (acuidade da imaxe) onde medran os trasacordos entre realidade e ficción pictórica, espazo real e representación (como nas indagacións do barroco). Temos que facer un esforzo para entender que toda esta fermosa aportación á pintura (chea de imaxinación e liberdade) estivera durante anos sentenciada polos chamados expertos da arte. Pouco menos que proscrita. Ringleiras de historiadores da arte e moreas de críticos que faloron deseguido de academicismo e mais dunha estéril reiteración. Ás veces cómpre graduar as lentes de ver a arte da pintura, ou polo menos hainos que limpar un pouco de cando en vez.